

העותרת: תנועת אומ"ץ [אזרחים למען מינהל תקין וצדק חברתי ומשפטי] (ע"ר)

ע"י ב"כ עוה"ד פרופ' מיכאל קורינאלדי ו/או שמואל שנהר, עו"ד
ו/או תליה גרינשטיין ו/או טלי איזרוביץ ו/או שמעון לוריה ו/או ציפי ממן, עו"ד
כולם מרח' קרן היסוד 36, ירושלים 92149
טל: 02-5631378 פקס: 02-5610569

- ד ג ד -

המשיבים: 1. ראש ממשלת ישראל, מר בנימין נתניהו

2. שר הפנים, מר אלי ישי

3. ממשלת ישראל

כולם על ידי פרקליטות המדינה, משרד המשפטים,

רח' צאלח א- דין, ירושלים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזה עתירה למתן צו על תנאי המכוון אל המשיבים 1, ו - 3 והמורה להם להתייצב וליתן טעם כדלקמן:

מדוע לא יחליטו המשיבים 1 ו - 3 להקים ועדת חקירה, על פי חוק ועדות חקירה, תשכ"ט - 1968, שתחקור את אירוע השריפה בכרמל, שהחלה ביום 2 בדצמבר 2010 ונמשכה כ - 6 ימים, גרמה למותם של 44 נפש ולנזק חמור לבתים, לרכוש, וליערות הכרמל, המהווה עניין שהוא בעל חשיבות ציבורית חיונית בשעה זו והטעונה בירור דחוף, כדי לברר את כל המחדלים, שהביאו לתוצאות הקשות של האירוע, כדי לברר את הכשלים שבניהול האירוע, כדי לקבוע מי נושא באחריות המיניסטריאלית והאישית לכשלים וכדי למנוע את הישנותו של מחדל כזה בעתיד.

הצדדים לעתירה

העותרת

העותרת היא תנועת אומ"ץ [אזרחים למען מינהל תקין וצדק חברתי ומשפטי], עמותה רשומה כחוק, ששמה לה כמטרה לפעול למען מינהל תקין ולמען בקרה ציבורית ומשפטית על מעשי רשויות השלטון בישראל.

המשיבים

המשיבים 1, ו - 3 הם ראש הממשלה וממשלת ישראל, הנושאים באחריות כוללת לכל פעולות הממשלה ובכללם הכנת מערך הכבאות והפעלתו והמוסמכים, על פי חוק ועדות חקירה להחליט על הקמת וועדת חקירה ממלכתית, שהיא מעשה חיוני ודחוף בנסיבות העניין.

המשיב 2 הוא שר הפנים האחראי ישירות לנציבות הכבאות וההצלה ולמעריך הכבאות וההצלה בתאגידי הכבאות בארץ: בנית תורת הלחימה באש, תקצוב הכבאות בישראל, הכנת התשתית למערך הכבאות והפעלתה וניהולה ב"יום פקודה"

הרקע העובדתי

1. בתאריך 2 בדצמבר 2010 פרצה שרפה ביערות הכרמל ונמשכה 6 ימים. השרפה התפשטה בחלק ניכר מן הכרמל: מעוספיה ודלית אל כרמל במזרח, דרך כלא דמון והשכונות הדרומיות של חיפה ועד לעין הוד ולבית הספר שפיה, ימיו אורד, בשיפולים המערביים והדרומיים של ההר.

2. השרפה גרמה למותם של 44 איש: אנשי שב"ס, שוטרים וכבאים, כלתה את החורש והיער בכרמל בשטח של כ - 45,000 דונם, פגעה, באופן קשה, בכ - 250 יחידות דיור, מהם כ - 70 בצורה טוטלית, הרסה תשתיות והביאה לפינוי עשרות אלפים מבתם

כמו כן נפגעה פרנסתם של מאות אזרחים, המתפרנסים מתיירות באזור זה.

על פי הערכה ראשונית, לפי עיתון "הארץ", עומד הנזק לרכוש על סך של 120-150 מליון שקל ועוד כ - 120 מליון שקל נזק ליער ולכבישים. [מצ"ב ידיעה בעתון, מתאריך 5 בדצמבר 2010,

הנותן הערכה זו ומסומן כנספח א']

3. עד היום סירבה הממשלה, המוסמכת להקים ועדת חקירה ממלכתית, להקים ועדת חקירה כזו לחקר מה שראש הממשלה עצמו וגם מבקר המדינה כינו "אסון לאומי". ראש הממשלה גם פועל לכך שלא יימצא רוב להחלטה על הקמת ועדת חקירה בוועדה לביקורת המדינה של הכנסת, שהיא הגוף השלטוני השני, המוסמך, על פי החוק [חוק מבקר המדינה], להקים ועדת חקירה ממלכתית.

4. אומנם מבקר המדינה הסכים לבקשת שר המשפטים, על דעת ראש הממשלה להכין דו"ח מיוחד, בתוך 4 חודשים, על השרפה בכרמל, אך העותרת סבורה כי מבקר המדינה אינו יכול לבוא במקום

ועדת חקירה לצורך חקירת הנושא. חוק מבקר המדינה עצמו אינו מעמיד דו"ח של המבקר כתחליף להקמת ועדת חקירה. סעיף 14(ב) וסעיף 14 (ב1) לחוק מבקר המדינה, תשי"ח-1958 קובעים כי לאחר שהמציא המבקר דו"ח לוועדה לביקורת המדינה, רשאית הוועדה, מיוזמתה או ע"פ הצעת המבקר או הסכמתו [ס"ק ב1] להחליט על הקמת ועדת חקירה. כלומר, אין דו"ח המבקר בא למנוע או להחליף את האפשרות להקמת ועדת חקירה ע"י הוועדה לביקורת המדינה.

5. זה המקום לציין, כי לעותרת נמסר מלשכת מבקר המדינה, כי המבקר לא קיבל כל הודעה, בכתב, על הבקשה לערוך את הבדיקה במבוקשת.

6. אין ספק כי ראש הממשלה חיפש דרך להימנע מהקמת ועדת חקירה ממלכתית, תחילה ע"י פנייה למבקר בבקשה לעכב את פרסום דו"ח המעקב שלו, שכבר היה מוכן, כדי שיכלול בתוכו גם את אירוע השרפה בכרמל, לאחר מכן, ביצירת רוב בוועדה לביקורת המדינה נגד הקמת ועדת חקירה ולבסוף ע"י פניה יזומה של שר המשפטים, ע"פ בקשת ראש הממשלה, למבקר המדינה, לבדוק את האירוע בכרמל וזה האחרון, באופן תמוה למדי, קבל על עצמו לבדוק את הנושא, כאשר הוא מודע היטב למגבלותיו בתחום החקירה, על פי הדין בישראל.

7. ראש הממשלה הרי מודע למנגנון המאפשר הקמת ועדת חקירה, ע"י הוועדה לביקורת המדינה, לאחר שיוגש הדו"ח שהמבקר מתבקש להכין עתה וע"כ, יש לשאול, מדוע שלא ייחסך זמן ותוקם מיד ועדת חקירה ממלכתית ולא נקלע אולי למצב, שבו, לאחר שיוגש דו"ח המבקר, תחליט הוועדה להקים וועדת חקירה.

8. חשוב מכך, קיים הבדל משמעותי בין בדיקה הנעשית על ידי המבקר לבין חקירה המנוהלת על ידי ועדת חקירה ממלכתית. וועדה חקירה ממלכתית מוסמכת על פי החוק להזמין עדים ולחקרם, לכפות התייצבותו של אדם בפני הוועדה וכן לכפות על המוזמנים לוועדה להציג בפניה מסמכים המצויים ברשותם. סמכויות אלו לא הוקנו בחוק למבקר המדינה אלא אם הוועדה לביקורת המדינה תקנה לו סמכויות אלה [סעיף 26 לחוק מבקר המדינה]. עד עתה סמכויות אלה לא הוקנו למבקר. ברור לגמרי כי ללא הסמכות לזמן עדים ולקבל מסמכים, כגון תמליל של רשתות הקשר של הגופים שהיו מעורבים בכיבוי השרפה לא ניתן יהיה להגיע לחקר האמת, למשל, בפרשת הפניית האוטובוס עם אנשי השב"ס לדרך, שנחסמה על ידי האש.

9. נראה, כי ראש הממשלה עושה הכול כדי למנוע הקמת ועדת חקירה וע"כ למנוע מן הציבור לדעת מה בדיוק ארע בשרפה בכרמל והכול משיקולים זרים לחקר האמת והוא החשש הפוליטי, שחשיפת האמת תוביל למשבר קואליציוני.

10. הייתכן שאירוע חמור כזה לא ייחקר בצורה המקצועית ביותר, כדי למנוע אסון כזה בעתיד והאם ייתכן שהציבור לא יידע מי היה אחראי, אישית ומיניסטריאלית למחדל כה חמור.

11. הצורך בחקירת הכשלים הרבים באירוע השרפה הוא מובן מאליו. כך גם הצורך בהסקת מסקנות והמלצות לעתיד. ההיסטוריה של מדינת ישראל מצביעה על כך שכמעט כל אסון כה גדול, שנעשו בו כ"כ הרבה משגים, נחקר על ידי וועדת חקירה ממלכתית או למצער ע"י וועדת בדיקה ממשלתית.

12. צורך זה בולט עוד יותר על רקע ההתראה הברורה שנתן מבקר המדינה בדו"ח שהגיש, בשנת 2007, בעקבות מלחמת לבנון, על "היערכות העורף ותפקודו במלחמת לבנון השנייה", לרבות מערך הכבאות וההצלה, ועוד יותר מכך בשל הטיוטא שהכין המבקר, כדו"ח מעקב על מסקנותיו משנת 2007 ואשר הונח על שולחן המבוקרים, כולל שר הפנים וראש הממשלה ביולי 2010, חצי שנה לפני האירוע החמור בכרמל, שהוכיח עד כמה צדק מבקר המדינה בהערכותיו לגבי כשלי מערך הכבאות, שבאחריות שר הפנים.

13. בדו"ח המעקב כותב המבקר, כי "לא זו בלבד שמרבית הליקויים שעלו בביקורת על מלחמת לבנון לא תוקנו אלא שהמצב אף החמיר לנוכח האיום הגובר על העורף... **מעריך הכבאות עלול לקרוס** עקב העומס הצפוי עליו ולא לספק לתושבים את השירותים הנדרשים, ועקב כך תושבים רבים יימצאו בסכנת חיים ממשית" [הדגשות שלי – הח"מ]

14. המבקר מדגיש כי המבנה הארגוני של שירותי הכבאות לקוי ביסודו ו"אין מערך ניהול ושליטה מרכזיים ולכן גם לא יכולת לראיה כוללת, יכולת לריכוז מאמץ, גמישות וניידות" [ענין עמוד 9 בדו"ח המעקב מדצמבר 2010, המסומן כנספח ב']

15. בתאריך 5 בדצמבר 2010 פנה עו"ד מיכאל קוריאנאדי, בשם תנועת "אומץ" לראש הממשלה בבקשה להקים לאלתר ועדת חקירה ממלכתית, לעניין השרפה בכרמל, בשל היות השרפה עניין בעל חשיבות ציבורית חיונית. במכתב צוין כי ניסיון העבר הוכיח כי אין חקירה ממלכתית נאותה אלא באמצעות ועדת חקירה ממלכתית וכן שבית המשפט העליון, בשבתו כבג"ץ, התערב בעניין הקמת ועדות חקירה ממלכתיות, בעניינים בעלי חשיבות ציבורית חיונית [מצ"ב המכתב המסומן כנספח ג']

מכתב זה נותר ללא מענה ענייני, למעט אישור לקבלת המכתב.

16. בתאריך 6 בדצמבר 2010 פנה פרופ' קוריאנאדי, בשם תנועת "אומץ" ליועץ המשפטי לממשלה בדרישה שיחווה את דעתו לגבי בקשת ראש הממשלה ממבקר המדינה לעכב את פרסום דו"ח המעקב של המבקר, כדי שהמבקר יוכל לכלול בתוכו גם בדיקה של האירוע בכרמל. המכתב הוסיף ואמר כי

סמכויות הביקורת של המבקר אינן תחליף לועדת חקירה ממלכתית [מצ"ב המכתב המסומן כנספח

ד']

גם מכתב זה נותר ללא מענה.

שאלות וסוגיות יסוד הטעונים חקירה מקיפה ויסודית

17. החקירה היא חיונית. להלן מספר נושאים הראויים לחקירה:

- א. מדוע לא פעלו שר הפנים, שר האוצר וראש הממשלה לביצוע מסקנותיו של מבקר המדינה ואם פעלו, באיזו מידה הם פעלו לנוכח האפשרות, שהמדינה תעמוד בפני מצב, שעליו התריע מבקר המדינה ?
- ב. מי היה אחראי לניהול האירוע בכרמל, אם היה בכלל אחראי כזה ואם היה באיזה שלב של האירוע הוא התחיל לפעול ? למי והחל באיזה שלב של האירוע הייתה למישהו תמונת מצב של הזירה ?
- ג. האם הופעלה רשת הקשר לחירום, כדי שכל הגורמים שפעלו בשטח יהיו על אותה רשת ויוכלו לשמוע ולדבר זה עם זה ?
- ד. האם הייתה קיימת "תורת לחימה" לאירוע מסוג זה שארע בכרמל. למשל, האם לא היה מקום להעלות מזל"ט או מטוס סיור מרגע שהובן היקף השרפה, כדי לדעת איפה היא מתרחשת, לאן היא מתפשטת, אילו כבישים נשארו פתוחים לתנועה, כאשר מן הקרקע אפשרויות התצפית על מוקדי האש היו מוגבלים ביותר או לדוגמה מתי ואיך מתקבלת החלטה להפעיל כיבוי מן האוויר?
- ה. מי הורה לאוטובוס אנשי השב"ס לנסוע בדרך שבה נסע ?
- ו. האם ההחלטה להזעיק את אנשי השב"ס לכלא דמון הייתה הכרחית, או שניתן היה להוציא את האסירים מן הכלא, ללא הזעקת קורס הקצינים של השב"ס ?
- ז. האם הממשלה, ובעיקר משרד הפנים, פעלו לתקן במהירות את הכשלים, לאחר שטיוטת דו"ח מבקר המדינה הוצגה בפניהם ביולי 2010 ? האם משרד הפנים נערך להקמת רשות ארצית לכבאות, שעליה החליטה ממשלת ישראל כבר בתאריך 11 במאי 2008, האם הוקצו משאבים להרחבת מערך הכבאות בכבאיות, בציוד ובכוח אדם ואם הוקצו משאבים, האם בוצע בפועל התקציב שהוקצה ? [מצ"ב החלטת הממשלה המסומנת כנספח ה']

18. אלה ואחרות הן רק מקצת השאלות הראויות לחקירה ובדיקתן היא חיונית ביותר להמשך תפקודו של מערך הכבאות ושל הגורמים האחרים, שעשויים להיות מעורבים במקרה של שרפה בהיקף גדול.

הטיעון המשפטי

19. מדוע חייבת הממשלה לבדוק את אירוע השרפה בכרמל באמצעות ועדת חקירה ממלכתית? עיון בחוק ועדות חקירה תשכ"ט-1968 מראה בבירור, כי **דרך המלך לחקירת האירוע** היא באמצעות ועדת חקירה ממלכתית, ע"פ חוק זה.

ענין בעל חשיבות ציבורית מהמעלה הראשונה

20. סעיף 1 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968 קובע כדלהלן: "ראתה הממשלה שקיים עניין שהוא בעל חשיבות ציבורית חיונית אותה שעה הטעון בירור, רשאית היא להחליט על הקמת ועדת חקירה שתחקור בעניין ותמסור לה דין וחשבון".

21. פרוש הסעיף הוא כי קיימים מספר תנאים עצמאיים ומצטברים המאפשרים לממשלה להחליט על הקמת ועדת חקירה על פי החוק הנ"ל. תנאים אלה מתקיימים בפרשת השרפה בכרמל, שהיא נשוא עתירה זו.

22. מה לנו "עניין בעל חשיבות ציבורית חיונית" יותר מאשר אירוע שבו נספים, מתוך מה שנראה על פניו כטעויות מקצועיות חמורות וטעויות של חוסר שיקול דעת, 44 איש ומה לנו עניין ציבורי משמעותי יותר ממצב שבו מעורב ציבור גדול ביותר באזור הכרמל, שהיה חשוף ממש לפגיעה פיזית אפשרית: עשרות אלפי אנשים פונו מבתיהם מחשש לחייהם ועשרות משפחות אבדו כליל את בתיהם ורכושם.

23. האם אירוע השרפה הוא "עניין" כמתבקש בסעיף. אביגדור קלגסבלד בספרו "**ועדות חקירה ממלכתיות**" [הוצאת נבו, 2001] אומר כי "הכוונה [בעניין] היא לפרשה עובדתית מסוימת בזמן, במקום, בפרטים ובגופים המעורבים בה..." [עמוד 109]. אין ספק כי פרשת השרפה עונה על כל תנאי הסעיף על פי פרשנות זו. השרפה היא פרשה עובדתית מסוימת בזמן ובמקום והגופים המעורבים בה ידועים ומוגדרים.

24. האם החשיבות הציבורית של העניין, קרי השרפה בעתירה זו, היא "חיונית"? נראה לעותרת כי אין ספק בכך. החיוניות אינה מדגישה אלא את החשיבות המיוחדת, יוצאת הדופן של "העניין". [עיון ספרו של א. קלגסבלד, עמ' 112-113] ומה לנו יוצא דופן ומיוחד יותר מאשר שרפה שלא היה כמוה

בתולדות מדינת ישראל, שבה קפחו את חייהם 44 בני אדם ורכוש בערך של מאות מליוני שקלים ירד לטמיון וסכנת חיים ריחפה על ראשיהם של עשרות אלפים.

25. יטען הטוען, כי אף אם נתמלאו התנאים הנדרשים, ע"פ סעיף 1 לחוק, והם נתמלאו כפי שהראתה העותרת לעיל, עדיין אין הממשלה חייבת להחליט על הקמת ועדת חקירה, שכן לשון הסעיף הוא, שהיא **רשאית** להחליט ולא חייבת להחליט.

26. על כך אמר כבוד השופט חיים כהן במכתב לראש הממשלה, מנחם בגין, בתאריך 21 בספטמבר 1982, בפרשת סברא ושתילה: "אמת נכון הדבר שבהסמכה זו [להקים ועדת חקירה – העותרת], יש משום מסירת שיקול דעת לידי הממשלה, אבל הלכה פסוקה היא, מימים ימימה ודין הוא בישראל, שאם השימוש בשיקול הדעת הותנה בקיום עובדה מסוימת והעובדה מתקיימת, כי אז הופכת הרשות לחובה וכופין על בעל שיקול הדעת לעשות את אשר הוסמך לעשות". ומסיים השופט חיים כהן את מכתבו במילים הבאות: "אם רצון הממשלה הוא שהמדינה הזאת תוסיף להתנהל כמדינת חוק, חובה פשוטה עליה להחליט מיד על הקמת ועדת חקירה" **[מצ"ב צילום המכתב המקורי המסומן כנספח ו']**

27. האם השרפה בכרמל הייתה, כנדרש בחוק ועדות חקירה, "עניין שהוא בעל חשיבות ציבורית חיונית אותה שעה הטוען בירור", שהיא העובדה שהתקיימה, על פי תפישתו של השופט חיים כהן? אין ספק שהתשובה לכך היא חיובית, שהרי גם ראש הממשלה וגם מבקר המדינה כינו את האירוע "אסון לאומי". ועל כן המסקנה מכך היא ששיקול הדעת הניתן לממשלה, בעניין הקמת ועדת חקירה ממלכתית, הופך מרשות לחובה ועליה – על הממשלה – להקים ועדת חקירה.

28. כאן המקום לציין כי העתק המכתב של השופט חיים כהן, שהיה המשנה לנשיא בית המשפט העליון, הומצא בשעתו לפרופ' מיכאל קוריאנאדי ושימש בסיס לעתירה שהוגשה אז נגד ממשלת ישראל בעניין הקמת ועדת חקירה לעניין סברא ושתילה. ואומנם, בעקבות העתירה לבג"ץ והמחאה הציבורית שקמה, החליט ראש הממשלה דאז, מנחם בגין, להקים ועדת חקירה ממלכתית.

29. בפסקי דין אחרים הביע בית המשפט את עמדתו לגבי השאלה: מתי הופכת סמכות רשות לסמכות חובה. ניתן לאבחן, בפסיקת בית המשפט העליון, שני מבחנים הקובעים מתי סמכות רשות הופכת לסמכות חובה: האחד – כאשר אי הפעלת הסמכות תגרום לפגיעה בזכויות יסוד של האזרח. כך נקבע ב**פרשת רייד**, שבה נפסק שמנהל אגף העתיקות חייב לתת רישיון בניה לאדם, בתנאי המקרה ההוא, למרות שהשטח שלו הוכרז כאתר עתיקות ולמרות שסמכותו של מנהל אגף העתיקות הוגדרה, בפקודת העתיקות, כסמכות רשות **[בג"ץ 150/69]** ומכאן הוסק, כי סמכות רשות הופכת לסמכות חובה אם היא תגרום לפגיעה בזכויות יסוד של האזרח.

המבחן השני – כאשר אי הפעלת הסמכות הופכת להיות בלתי סבירה, כאשר הנסיבות העובדתיות הן כאלה, שאי הפעלת הסמכות פוגעת בערכי היסוד של השיטה החוקתית והמשפטית שלנו **[הנשיא**

שמגר בבג"ץ 3094/93 (פרשת דרעי). השאלה שעמדה שם לדיון הייתה האם חייב ראש הממשלה לפטר את השר דרעי, בנסיבות העניין שהיו שם, למרות שבסעיף 21א(א) לחוק יסוד הממשלה נקבע שראש הממשלה רשאי להעביר שר מכהונתו.

30. המקרה שלפנינו עומד במבחנים, שצוינו לעיל. אי הקמת וועדת חקירה ממלכתית תפגע, ללא ספק, בזכות יסוד של משפחות ההרוגים והפצועים, שהיא לדעת איך, בדיוק, קרה האסון ומי היה, אם היה, אחראי לו אישית ומיניסטריאלית. היא תפגע בזכות הציבור כולו לדעת זאת. במציאות הקיימת שבה מבקר המדינה נתבקש לבדוק את הנושא, סבורה העותרת, כי המבקר, בשל המגבלות, בתחום החקירה, החלות עליו, לא יוכל לתת מענה לשאלות המשפחות והציבור.

31. באותה מידה, נראה לעותרת, כי אי הקמת ועדת חקירה ממלכתית במקרה שלפנינו, פוגעת בערך יסוד של השיטה החוקתית שלנו. בשיטה החוקתית שלנו קיימת דרך מלך לחקירת אירוע כזה והיא הקמת וועדת חקירה ממלכתית, בשיטה החוקתית שלנו מקנים לחוקרים את כל הכלים המשפטיים, כדי להגיע לחקר האמת, בשיטה החוקתית שלנו הכנסת שיקולים זרים, כגון שמירה על שלמות הקואליציה פוסלת את הברחה של הממשלה מהחלטה שלא להקים וועדת חקירה.

32. יחד עם זאת, נכון הוא כי בית המשפט אינו נוטה להתערב במקרים, שבהם הממשלה החליטה שלא להקים ועדת חקירה, אך בית המשפט לא נעל את הדלת כליל בפני אפשרות כזאת. בפרשת ידיד, אמר השופט יצחק זמיר, בדעת הרוב, לגבי החלטת הממשלה שלא להקים ועדת חקירה לעניין מסוים: "הרבה עניינים בעלי חשיבות ציבורית נמצאים תמיד על סדר היום הציבורי, ותמיד יהיה מי שיחשוב שעניין זה או אחר הינו בעל חשיבות ציבורית חיונית, הטעון בירור דווקא באמצעות ועדת חקירה, ולא בדרך אחרת. אולם ברור שאין אפשרות או הצדקה להקים ועדת חקירה, שהיא גוף כבד כשם שהיא גוף מכובד, אלא במקרים מיוחדים לעתים רחוקות. מהו אפוא אותו עניין מיוחד, מקרב עניינים חשובים רבים, המחייב הקמת ועדה כזאת? קשה מאוד להוכיח כי החלטת הממשלה שלא להקים ועדה כזאת בעניין מסוים לוקח בשיקולים זרים או בחוסר סבירות] הדגשה שלי – הח"מ] עד שיש לפסול אותה ולחייב את הממשלה להקים ועדה מעין זו [בג"ץ 2624/97, ידיד נ' ממשלת ישראל, פ"ד נא (3), 71, 80-79]

33. העותרת סבורה כי האירוע בכרמל הוא אחד מאותם מקרים מיוחדים, המחייבים הקמת ועדת חקירה ממלכתית ועוד סבורה העותרת, כי החלטת הממשלה שלא להקים ועדה כזו נגועה בשיקולים זרים, כפי שנראה להלן.

34. ועוד אומר שם השופט זמיר " בית-המשפט מוסמך לבקר את החלטת הממשלה ... כשם שהוא מוסמך לבקר כל החלטה מינהלית. כך לגבי החלטה להפעיל את הסמכות וכך גם לגבי החלטה

שלא להפעיל את הסמכות. מחדל כמוהו כהחלטה: הוא נתון לביקורת שיפוטית באותן עילות המשמשות את בית-המשפט לביקורת מעשה. אם ימצא בית-המשפט כי מחדל מינהלי לוקה בפגם משפטי, כגון שהוא נובע משיקול פסול, מוסמך בית-המשפט לפסוק כי המחדל בלתי חוקי, וכי הרשות המינהלית חייבת לעשות מעשה, כנדרש על-פי הדין [שם, עמוד 77]

35. העותרת תטען, כי נפלו פגמים חמורים בהתנהגות ראש הממשלה והממשלה. אף שראש הממשלה הגדיר את האירוע בכרמל "אסון לאומי" הוא לא הביא כלל את השאלה של חקירת האירוע בפני הממשלה. אין ספק שהוא מתנגד להקמת וועדת חקירה ממלכתית, שכן פעל, בצורה ברורה, להפלת ההצעה להקים וועדת חקירה ממלכתית ע"י הוועדה לביקורת המדינה של הכנסת.

36. תומכי ראש הממשלה בוועדה לביקורת המדינה לא המתינו כלל לדיון, בשאלת הקמת וועדת חקירה, בוועדה ומיהרו להודיע, בכתב, על התנגדותם להקמת וועדת חקירה ממלכתית, בתאריך 13 בדצמבר 2010, עוד לפני הדיון בוועדה. הם כותבים שם בין השאר: "וועדת חקירה לא תחשוף נתונים חדשים שלא הובאו בדו"ח המבקר ועל כן הקמתה רק תעכב את תהליך התיקון והפקת הלקחים" [מצ"ב מכתבם המסומן כנספח ז']

אלה הם דברים שאין להם שחר. הרי דו"ח המבקר לא בדק כלל את האירוע בכרמל.

שבעת חברי הכנסת החתומים על המכתב מהווים רוב, מתוך 12 חברי הוועדה ואומנם הוועדה החליטה, בישיבתה השנייה, בתאריך 20 בדצמבר 2010, ברוב של 8 נגד 3 לא להקים וועדת חקירה ממלכתית.

37. העותרת סבורה כי ההחלטה בפועל של הממשלה והחלטת הוועדה לביקורת המדינה, שלא להקים וועדת חקירה ממלכתית נבעה משיקולים זרים. ראש הממשלה חושש שוועדת חקירה עלולה, מבחינתו, להטיל אחריות ל"אסון" על חברים בממשלתו ואולי אף עליו, מה שיוביל למחאה ציבורית, שעלולה להסתיים במשבר קואליציוני ובנפילת הממשלה. אין הוא מעוניין לרדת לחקר האמת באירוע החמור. הוא מעוניין לשמור על יציבות ממשלתו ולשם כך, מתוך שיקול זר לחלוטין, הוא מעדיף שוועדת חקירה ממלכתית או וועדה מכל סוג שהוא לא תקום.

אמון הציבור

38. דרך המלך לחקירת ובדיקת עניין בעל חשיבות ציבורית הינה הקמת וועדת חקירה ממלכתית ובלתי תלויה. נקייה וחפה מכל שיקולים זרים. הוועדה מוסמכת, על פי החוק, להזמין עדים ולחקרם, לכפות התייצבותו של אדם בפני הוועדה ולכפות הצגה, בפני הוועדה, מסמכים או מוצגים אחרים שברשות המוזמנים.

39. זו הוועדה הזוכה לאימון הציבור, בשל היותה ועדה עצמאית הממונה על ידי נשיא בית המשפט העליון ובשל ההליכים המשפטיים, שלפיהם היא מתנהלת. כל ניסיון לבדוק את הנושא הזה בדרך אחרת לא יזכה לאימון הציבור ויתפרשו כניסיון "לטייח" את הכשלים שנתגלו באירוע.

40. זו גם הוועדה, שיכולה להסיק מסקנות אישיות לגבי האחראים למחדל, כאשר "הממשלה אינה משכילה או אינה חפצה להסיק מסקנות אישיות" [עיין אמנון רובינשטיין וברק מדינה, המשפט הקונסטיטוציוני בישראל] [שוקן, מהדורה חמישית, 1996], עמ' 841].

אם לשפוט לפי התנהגות הממשלה עד כה לא נראה שהיא מתכוונת להסיק מסקנות אישיות כלשהן לגבי האנשים שהיו אחראים למה שכונה על ידי ראש הממשלה "אסון לאומי", שבו נהרגו 44 איש ונגרם נזק רב ביותר לרכוש.

41. במשך השנים נוצר מצב שבו הציבור יודע שחקר האמת בשאלות ציבוריות הכרוכות שאלות של אחריות ציבורית, שאינה אחריות פלילית, יכול להיעשות רק על ידי וועדת חקירה ממלכתית, הממונה ע"י נשיא בית המשפט העליון. זו הוועדה עצמאית הזוכה ליוקרה גדולה, שיש לה הכלים המשפטיים, לפי החוק, לרדת לחקר האמת ומעבר לכך, זו הוועדה, שהמלצותיה מתבצעות, בד"כ. כך ארע רק לאחרונה, כאשר הממשלה שיפרה, באופן משמעותי, את תנאי חייהם של ניצולי השואה, בעקבות מסקנות וועדת חקירה ממלכתית, בראשות השופט דליה דורנר וכך היה בעבר, כאשר הרפורמה בשוק ההון בוצעה בעקבות מסקנות וועדת החקירה בראשות השופט משה בייסקי בפרשת מניות הבנקים וכן במקרים אחרים.

42. התערבותו של בית משפט נכבד זה דרושה לשם מתן סעד מן הצדק.

43. אין העותרת יכולה למצוא סעד יעיל ודחוף במקום אחר.

44. בתמיכה לעתירה זו, מצ"ב תצהיר מטעם העותרת.

הסעד המבוקש

אשר על כן מתבקש בית משפט נכבד זה ליתן צו על תנאי כדלקמן:

מדוע לא יחליטו המשיבים 1 ו- 3 להקים ועדת חקירה, על פי חוק ועדות חקירה, תשכ"ט – 1968, שתחקור את אירוע השריפה בכרמל, שהחלה ביום 2 בדצמבר 2010 ונמשכה כ- 6 ימים, גרמה למותם של 44 נפש ולנזק חמור לבתים, לרכוש, וליערות הכרמל, המהווה עניין שהוא בעל חשיבות ציבורית חיונית בשעה זו והטעונה בירור דחוף, כדי לברר את כל המחדלים, שהביאו לתוצאות

הקשות של האירוע, כדי לברר את הכשלים שבניהול האירוע, כדי לקבוע מי נושא באחריות המיניסטריאלית והאישית לכשלים וכדי למנוע את הישנותו של מחדל כזה בעתיד.

שמואל שנהר, עו"ד

פרופ' מיכאל קורניאלדי, עו"ד

ב"כ העותרת